

Дослідження культурних ландшафтів в Україні

З моменту офіційного визнання ландшафтознавства в Україні (50-ті роки ХХ ст.) більше уваги приділялось пізнанню натуральних ландшафтів. З 80-х років ХХ ст., у зв'язку з активним розвитком антропогенного ландшафтознавства, географи України більше уваги почали приділяти й питанням стосовно культурних ландшафтів. Особливо це стосується науковців вінницької школи антропогенного ландшафтознавства, де культурний ландшафт розглядається як упорядковане утворення, різновид антропогенного ландшафту. Розвиваються також напрями які трактують культурний ландшафт як індустріальний [4, 6, 8]; як гірничопромисловий (за В.Л. Казаковим – «історичний» [5, 6]. Вивчаються «вернакулярні» ландшафти регіонів України [3], активізувалось пізнання етнокультурних ландшафтів [1, 2]. Напряму гуманістичної географії, що перетинається з культурною географією формується у працях В.М. Пащенко [9]. О.О. Любіцева розглядає ландшафт як індикатор культури і основу розвитку рекреації і туризму [7].

Серед сучасних оригінальних праць де розглядаються ті чи інші аспекти культурних ландшафтів варто зазначити дві монографії: М.Д. Гродзинського [3] та Ю.Г. Тютюнника [10]. М.Д. Гродзинський обґрунтовує власне визначення поняття «культурний ландшафт», простежує етапи його формування у різних географічних школах, дає характеристику груп інтерпретацій культурного ландшафту: «... антропогенний ландшафт може інтерпретувати як різновид культурного, якщо ця інтерпретація охоплює не тільки уречевлені результати діяльності людини у ландшафті, а й духовну основу цієї діяльності» [3, с. 94].

У 2010р. на базі кафедри фізичної географії Вінницького педагогічного університету проведено Міжнародну науково-практичну конференцію: «Культурний ландшафт: теорія і практика» де були розглянуті питання формування концепцій культурного ландшафту в Україні та за кордоном, спадщина у культурному ландшафті, туризм і культурний ландшафт, його реконструкція тощо.

З погляду пізнання регіональних особливостей культурних ландшафтів, цікавою є монографія В.М. Воловика, присвячена етнокультурним ландшафтам містечок Поділля [1]. У монографії розглянуто особливості формування культурних і етнокультурних ландшафтів переважно Східного Поділля, їх специфічні ознаки та прогнозовано можливі шляхи удосконалення і охорони.

Загалом, спостерігається тенденція до локального й часткового регіонального пізнання культурних ландшафтів (Поділля, Галичина, Криворіжжя, Наддніпрянина). Досліджень стосовно культурних ландшафтів міжзональних геоекотонів, зокрема «лісостеп-степ» майже немає.

Література

1. Воловик В.М. Етнокультурні ландшафти містечок Поділля: монографія / В.М. Воловик – Вінниця: ВНТУ, 2011. – 270с.

2. Воловик В.М. Етнокультурні ландшафти: регіональні структури і природокористування / В.М. Воловик. – Вінниця: ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2013 – 464с.
3. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір: [Текст] [Монографія]. У 2-х т. / М.Д. Гродзинський. - К.: Київський університет, 2005. - Т. 1. - С. 14-15, 18-20, Т 2 – С. 78-126
4. Денисик Г.І. Сингенез рослинного покриву в ландшафтах зон техногенезу / Г.І. Денисик, С.В. Ярков, В.Л. Казаков. // – Вінниця, ПП, «Едельвейс і К», 2012. – 240с.
5. Денисик Г.І. Промислові ландшафти регіону видобутку уранових руд в Україні / Г.І. Денисик, І.П. Козинська. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2015. – 282 с.
6. Казаков В.Л. Антропогенні ландшафти Кривбасу / В.Л. Казаков // Проблеми ландшафтного різноманіття України. Зб. наук, праць. - К.: Карбон Лтд, 2000. - С. 108-112.
7. Любіцева О.О. Культурологічний підхід географії і ландшафт як індикатор культури [Текст] / О.О. Любіцева // культурний ландшафтб теорія і практика. – Вінниця: ПП «Едельвейс і К», 2010. – С. 117-121.
8. Малахов І.М. Техногенез у геологічному середовищі / І.М. Малахов. – Кривий Ріг: Видавництво «Октан-Принт», 2003. – 252с.
9. Пащенко В. М. Гуманізація, етнокультура й географія [Текст] / В.М. Пащенко // Людина в ландшафті ХХІ століття: Гуманізація географії. Проблеми постнекласичних методологій. [Зб. наук. пр.]. - К., 1998. - С. 123-127.
10. Тютюнник Ю.Г. Онаслеживание ландшафта / Ю.Г. Тютюнник. – Киев: Издательско-печатный комплекс университета «Украина», 2010. – 212с.

Відомості про авторів:

Безлатня Любо

викладач кафедри географії та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

[libe libe libe@bigmir.net](mailto:libe_libe_libe@bigmir.net)

Шевчук Оксана

к. пед. наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

shevchuk_om@mail.ru